

یک غفلت بی‌توجه/تنها «امام علی (ع)» و «مهر و آینه‌ها» ماندگار شدند

طی دهه‌های گذشته در عرصه سینما، تئاتر و تلویزیون ایران و از میان اندک آثار تولیدشده با موضوع شخصیت و زندگی امیرالمؤمنین، سریال «امام علی (ع)» و تئاتر «مهر و آینه‌ها» ماندگارترین آثار تولیدشده هستند.

طی دهه‌های گذشته در عرصه سینما، تئاتر و تلویزیون ایران و از میان اندک آثار تولیدشده با موضوع شخصیت و زندگی امیرالمؤمنین، سریال «امام علی (ع)» و تئاتر «مهر و آینه‌ها» ماندگارترین آثار تولیدشده هستند.

به گزارش خبرنگار مهر، در عرصه سینما، تئاتر و تلویزیون ایران طی دهه‌های گذشته آثاری با موضوعات دینی و برگرفته از منش و شخصیت ائمه اطهار نگارش و به تولید رسیده‌اند. در بین این آثار تولید شده، تعداد آثاری که برگرفته از زندگی و شخصیت والای امیرالمؤمنین باشند در کل سینما، تئاتر و تلویزیون ایران به تعداد انگشتان دست هم نمی‌رسد. این روند نامطلوب کمی و کیفی در زمینه تولید آثار سینمایی، تئاتری و تلویزیونی طی سالیان گذشته تداوم داشته و راهکاری برای تولید آثاری درخور و قابل توجه از سوی هنرمندان و چهره‌های مطرح این عرصه‌ها در نظر گرفته نشده است.

در عرصه تلویزیون تنها اثر ماندگار تولید شده که به زندگی و شخصیت حضرت علی (ع) پرداخت و با استقبال مخاطبان و منتقدان نیز مواجه شد، مجموعه تلویزیونی «امام علی (ع)» به نویسندگی و کارگردانی داود میرباقری به عنوان یکی از مطرح‌ترین کارگردان‌های سینما، تئاتر و تلویزیون است که در حوزه نمایش ایرانی و همچنین تولیدات تلویزیونی با موضوع دینی و آثاری برگرفته از زندگی ائمه اطهار، عملکرد تحسین برانگیزی داشته است.

مجموعه «امام علی (ع)» که تولید و ساخت آن از سال ۷۰ تا ۷۵ به طول انجامید، روایتگر ۵ سال پایانی زندگی امیرالمؤمنین و خلافت ایشان است که با حضور بازیگران مطرح سینما و تئاتر ایران توانست یکی از موفق‌ترین آثار تلویزیونی در ایران باشد.

اما در عرصه تلویزیون ایران دیگر مجموعه یا اثری با موضوع زندگی و شخصیت حضرت علی (ع) ساخته نشد که بتواند به لحاظ کیفیت و جایگاه، در حد و اندازه مجموعه «امام علی (ع)» ظاهر شود.

در عرصه سینمای ایران نیز با وجود اینکه آثاری با موضوع دینی تولید و ساخته شده‌اند اما تعداد آثاری که به شخصیت و زندگی امیرالمؤمنین پرداخته باشند، حتی از انگشتان یک دست نیز کمتر هستند. شاید یکی از معدود فیلم‌های ساخته شده با این موضوع که در سال ۹۳ اکران شد، فیلم سینمایی «اینجا شهر دیگر است» به کارگردانی احمدرضا گرشاسبی باشد.

فیلمنامه این فیلم توسط حمید امجد فیلمنامه نویس و کارگردان سینما و یکی از چهره‌های مطرح نمایشنامه نویسی و کارگردانی تئاتر، نگارش شده و این اثر زمان بعد از ضربت خوردن حضرت علی (ع) را روایت می‌کند.

در عرصه هنرهای نمایشی ایران نیز طی دهه‌های گذشته و به زعم بسیاری از کارشناسان و صاحب‌نظران این عرصه، روند تولید و اجرای آثار نمایشی با موضوعات دینی و مذهبی به لحاظ کمی و کیفی، شکل مطلوبی نداشته است.

بر همین منوال تعداد آثار قابل توجه و تأثیرگذاری که با موضوعات دینی بر صحنه تئاتر تولید و اجرا شده باشند نیز انگشت شمارند. بارها و بارها طی سالیان گذشته سمینارها و سلسله نشست‌های در خصوص آسیب‌شناسی این روند برگزار شد اما هیچگاه خروجی مشخص و منظمی از این برنامه‌ها دیده نشد تا بتواند تغییری در روند نامطلوب تولید آثار کمی و کیفی با موضوعات دینی، بگذارد.

یکی از نقاط ضعف اساسی در زمینه تولید آثار نمایشی با موضوعات دینی، نبود نمایشنامه‌هایی است که از سطح کیفی قابل قبولی برخوردار باشند و در عین حال با نگاهی هنرمندان و غیر کلیشه‌ای به موضوعات دینی بپردازند.

اما علیرغم نبود روندی مطلوب در این عرصه، در ۳ دهه گذشته نمایشنامه نویسان و چهره‌های شناخته شده و مطرح تئاتر ایران، نمایشنامه‌های درخور توجهی را با نگاه به زندگی پیامبر اسلام و ائمه اطهار به نگارش درآوردند که در ادبیات نمایشی ایران، جایگاه خاصی را به خود اختصاص داده‌اند.

به زعم بسیاری از کارشناسان تئاتر، نمایشنامه‌های «مهر و آینه‌ها»، «مجلس ضربت خوردن»، «امیر»، «زمان سکوت برای زندگان»، «پل» و «عشق» از آثار ماندگار ادبیات نمایشی ایران هستند که با موضوعات دینی نگاشته شده‌اند.

نمایشنامه «مهر و آیینها» نوشته حمید امجد نمایشنامه‌نویس، کارگردان، پژوهشگر و مدرس با سابقه تئاتر است که در سال ۸۰ این اثر نمایشی را در تالار مولوی به صحنه برد. اجرای نمایش «مهر و آیینها» با حضور بازیگرانی چون اکبر زنجانیور، رضا بابک، میکائیل شهرستانی، زنده‌یاد حمید حمزه، بهرام ابراهیمی، کرامت رودساز و پریزاد سیف با استقبال مخاطبان و منتقدان تئاتری مواجه شد و در همان سال در تالار مهر حوزه هنری سازمان تبلیغات اسلامی نیز به اجرای عمومی خود ادامه داد.

«مهر و آیینها» با نگاهی به زندگی امیرالمؤمنین نگاشته شده بود و زندگی حضرت و خصایص ایشان از زبان چند شخصیت دیگر روایت می‌شد و به زعم بسیاری از صاحب‌نظران، یکی از بهترین آثار تولید و اجرا شده با موضوع دینی و شخصیت حضرت علی (ع) است.

نمایشنامه «مجلس ضرت خوردن» نوشته بهرام بیضایی نمایشنامه‌نویس، کارگردان و مدرس مطرح تئاتر ایران است که با پرداختن به شخصیت حضرت علی (ع) نگاشته شده است. این نمایشنامه علیرغم اینکه یکی از آثار مطرح ادبیات نمایشی ایران است که موضوعی دینی دارد، نتوانست بر صحنه تئاتر اجرا شود.

سال ۹۳ و در ایام سوگواری ماه مبارک رمضان و شهادت حضرت علی (ع)، در قالب ویژه‌برنامه نمایشنامه خوانی آثار دینی در این ایام که در مجموعه تئاتر شهر اجرا شد، نمایشنامه «مجلس ضربت خوردن» توسط محمد رحمانیان و با حضور بازیگرانی چون علی عمرانی، احسان کرمی و امیرکاوه آهنین‌جان در قالب نمایشنامه‌خوانی، خوانش و اجرا شد.

نمایشنامه «امیر» نوشته محمد رحمانیان نمایشنامه‌نویس با سابقه تئاتر ایران، یکی دیگر از آثاری است که با نگاه به زندگی و شخصیت حضرت علی (ع) نگاشته شده و یکی از آثار با کیفیت ادبیات نمایشی ایران در حوزه نمایشنامه‌های با موضوعی دینی است.

رحمانیان علاوه بر نمایشنامه «امیر»، نمایشنامه‌های «پل» و «اسب‌ها» را با نگاه به زندگی و بینش امام حسین (ع) و واقعه عاشورا به نگارش درآورد و در مقام کارگردان هم این ۲ اثر نمایشی را به صحنه برد. نمایشنامه و اجرای نمایش «پل» از جمله آثار موفق تئاتر ایران است.

رحمانیان در دهه ۸۰ نمایشنامه موفق دیگری را با نام «عشقه» به نگارش و اجرا درآورد که این اثر به موضوع حضرت خدیجه همسر پیامبر اسلام می‌پرداخت و به نوعی روایتگر بخشی از زندگی حضرت محمد (ص) نیز بود. اجرای این اثر نمایشی نیز با استقبال مخاطبان و منتقدان تئاتری همراه بود.

محمد چرمشیر دیگر نمایشنامه‌نویس با سابقه تئاتر ایران است که نمایشنامه «زمان سکوت برای زندگان» را با موضوع شخصیت حضرت علی (ع) به نگارش درآورد. این اثر نمایشی نیز از آثار ماندگار ادبیات نمایشی ایران است که با موضوع و نگاه دینی تولید شده است.

«زمان سکوت برای زندگان» نیز در سال ۹۳ به همراه نمایشنامه «مجلس ضربت خوردن» بهرام بیضایی، در مجموعه تئاتر شهر و با کارگردانی عباس غفاری خوانش شد.

طی دهه‌های گذشته هنرمندانی چون سیدجواد هاشمی، حسین پارسایی، حسین مسافرآستانه، مهدی متوسلی، کوروش زارعی، محمود فرهنگ و سیروس همتی نیز به اجرای آثار نمایشی با موضوع دینی پرداخته‌اند که برخی از آثار این هنرمندان نیز با استقبال مخاطبان و منتقدان تئاتر همراه بوده است ولی تعداد آثار با کیفیتی که با موضوع زندگی و شخصیت حضرت علی (ع) تولید و اجرا شده باشند، بسیار کم است.

فعالیت‌های کم انجام شده در زمینه پرداختن به موضوعات دینی و شخصیت ائمه اطهار و به ویژه حضرت علی (ع) در عرصه سینما، تئاتر و تلویزیون ایران، جای خالی روندی مستمر را که به لحاظ کمی و کیفی به تولید آثاری درخور و شایسته در این عرصه منجر شود، بیش از پیش متذکر می‌شود.